

A BERECKZI IMRE HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY BESZÁMOLÓJA DÉVAVÁNYA VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK 2010 DECEMBERI TESTÜLETI-ÜLÉSÉRE

Bevezető

Dévaványa városa 2010-ben ünnepelte újonnan várossá nyilvánítását. 2000. április 4-én működési engedélyt kapott a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumától a Berezcki Imre Helytörténeti Gyűjtemény, mint közérdekű muzeális gyűjtemény. Az intézmény gyűjtőköre az alapító okirat szerint: néprajz, történet, agrártörténet - ennek ellenére ennek a kis intézménynek többféle tudományos anyagot kell kezelnie -, gyűjtőterülete Dévaványa közigazgatási területe. A múzeumot a várossá nyilvánítási ünnepség keretében adták át, azóta, sok minden változott - fejlődött a város, és gyarapodott maga az intézmény is.

Beszámoló feladata az utolsó beszámoló idejétől – 2009 decembere – napjainkig elért eredményekről, az intézmény jelenlegi helyzetéről számot adni. Beszámolómban elsősorban a muzeális intézmény láthatatlan oldalát próbálom bemutatni, hiszen mint közintézményről, a nagyközönség is sok mindent tud és lát, közművelődési munkánk és a kiállítások ismertek a Tisztelt Képviselők előtt, de mint minden muzeális intézménynél – tudom, hogy idegenül fog hangzani – nem ez a fontos. Különösen igaz ez a Berezcki Imre Helytörténeti Gyűjteményre. Dévaványa lakossága, az elszármazott ványaiak és a Tisztelt Képviselő-testület 2000-től mindent megtett annak érdekében, hogy fenntartsa az intézményt.

Az intézmény működési, tárgyi, személyi feltételei:

Telephely: Dévaványa, Széchenyi út 8.

- kiállító és közművelődési terem,
- raktár- és kiszolgáló épület.

Mindkét épület nemcsak megfelel, hanem felül múlja az elvárásokat. Kivételt képez e meghatározás alól, hogy a kiállítóterem ugyan megközelíthető a mozgáskorlátozottak számára, de a mosdók nem.

- kézműves műhely,
- restaurátor műhely.

Képzett, diplomás restaurátor, népi kismesterség oktató irányítja a munkát, hosszú évek alatt a város elérte, hogy szakmai szempontból biztos kezekben vannak értékei.

- nyitott szín.

Szabadidős programok lebonyolítására és a nagyobb - szekerek, mezőgazdasági és ipari - eszközök kiállítására alkalmas területté vált a múzeum gyönyörű udvarának részeként a szabadtéri színpaddal együtt.

A raktár és kiszolgáló épület átadása után a múzeum teljes anyagával átköltözött a Széchenyi utcai épülethez, Dr. Berezcki Imre házához - Kossuth utca 40.sz. - átadtuk az önkormányzatnak.

Technikai ellátottság:

Raktározás:

Az új raktár épülettel megoldódni látszott az intézmény raktározási helyzete. Kijelenthetem azt is, hogy a város polgárai gyűjtésének köszönhetően lassan ismét szűkös lesz a hely.

Régészet:

Régészeti dobozokban, tudományosan leltározva.

Néprajz:

A leltározott tárgyi anyagot külön raktári helységben helyeztük el. Az állomány folyamatosan bővül.

Textil: Restaurátor műhelyben – az üvegnegatív mellett ez a másik legsérülékenyebb anyag.

Levéltár: Levéltári dobozokban, külön levéltári szekrényben találhatóak.

Üvegnegatív:

2001-ben kezdtük el a leltározását, a gyűjtemény legféléltettebb anyaga. Sérülékeny, ezért nem mozgatjuk csak azt a mennyiséget, amit egy behatárolt időn belül fel tudunk dolgozni. Pályázati pénzből sikerült újabb szekrényrel gyarapodnunk. Egyenként csomagolva, téma szerinti csoportosítással leltározva.

Fénykép, fotó: Ugyanaz vonatkozik rá, mint az üvegnegatívokra, annyi a különbség, hogy nem annyira sérülékeny, ill. 2000 óta CD-én mentjük az „új képeket”.

Videó és filmanyag: kazetta, DVD

Hanganyag: számítógépen, ill. CD, DVD, kazetta, hangszalag.

Könyvtár - könyvek, folyóiratok: A régi, értékes könyvek szigorúan elzárva, az újabb, tartalmában is kézikönyvként használható kötetek, folyóiratok szabad polcon az irodában. Ez az anyag képezi a szakkönyvtárunkat, amely folyamatosan gyarapodik.

Térképtár: Szabályosan raktározva, leltározva.

Adattár: Dobozban, szabályosan külön adattári szekrényben a már feldolgozott anyag. Elkezdjük, folyamatosan végezzük a számítógépes feldolgozását – gépelés, scennelés.

Történettudomány, irattár, levelezés: Folyamatosan végezzük az anyag leltározását, a leltározott anyag dobozolva, külön szekrényben.

Leltározatlan állományegységek

A tetőtérben kerültek elhelyezésre az eddig még be nem leltározott állományegységek, az írásos, még fel nem dolgozott anyagot a földszinti teremben tároljuk.

Dr. Bereczki Imre által összegyűjtött adattári anyagot lassan be tudjuk fejezni. 2011-től már a régészeti feltárások anyaga és az adattár azon része következik, amelyek gyorsírással készültek.

Összefoglalóan a raktározás helyzetéről.

Megfelelünk az érvényben lévő múzeumi szabályoknak:

- Páratartalom tekintetében a szerves anyagból készült tárgyak (fa, papír, bőr, textília) a legérzékenyebbek.
- A kő, kerámia, üveg, fém kevesebb problémát jelentenek, években mérve a megengedettnél magasabb páratartalom nem károsítja (45%)
- Fényhatások: Nem érzékenyek: kő, kerámia, fém. Érzékenyek az olajfestmények, papíryananyagok, kéziratok. Ezért raktároztuk ezeket az állományegységeket a földszinti raktárban. Az UV sugárzás tekintetében biztonságban vannak. Tájékoztatásul: egy nyári nap fénye 50.000-60.000 lux, egy értékes textíliát pedig átlagosan max. 40 lux értékű fényhatás érheti.
- Az új raktár épület üzembe helyezésével megoldódott a raktározási problémánk. Sajnos külön helységet nem kaphat minden állományegység a raktár beosztása miatt.

- A gyűjteményegységek – a város és elszármazott polgárai jóvoltából nagy számban szaporodtak.

Állagvédelem:

Biológiai kártevők: Ellenük a kétévenként kötelező gázosítással tudunk védekezni. A faanyagokat megtámadó rovarok, bogarak ellen pedig a Xilamon vegyszert használjuk a tárgyaknál.

Az állagvédelem először csak a beletárolt tárgyakra vonatkozott, de tekintettel arra, hogy egyre több tárgyat és egyéb egységet leltározunk be, ez folyamatosan kiterjed minden egyes egységre.

A régészeti anyag minden egyes leltározott darabja részesült állagvédelemben.

A néprajzi anyagból csak azok, amelyek már voltak kiállítva, kiállítási darabok, ill. sürgősen kellett állagvédelemben részesíteni.

A múzeum értékes egysége a mesterségek, műhelyek tárgyai. 2010-ben ezen állomány minden egyes tárgyát kezeltük.

Az üvegnegatívok állagvédelme folyamatos – savmentes papír, boríték, doboz és zárt szekrény.

Az írott anyag állagvédelme az új raktár átadása után megoldódott. Külön csomagolva, dobozban és zárt szekrényben tároljuk. A nagy értékre való tekintettel elkezdtük a számítógépes feldolgozásukat, hogy csak nagyon indokolt esetben kelljen kézbe venni az értékes anyagokat. Ez vonatkozik a levéltári anyagra, fotókra, képeslapokra, az adattári anyag nagyobb, jelentősebb, egységeire - így digitálisan minden kutató számára könnyebben elérhetővé válnak.

Állományvédelem: Biztonsági rendszer működik a főépületben és a raktár, nyitott szín területén. Az intézménynél dolgozókra, ill. a látogatókra vonatkozó szabályokat az SZMSZ rögzíti.

Leltározás:

Múzeumi statisztika alapján a leltározott kifejezés egy leltári szám alatt álló egységet jelent akkor is, ha gyakran száznál több cédula tartozik az adott leltárszámhoz, mint pl. az adattári leltári egységénél. Tekintettel arra, hogy 2009-ben részletes, számszerű beszámolót adtam be, ezért e beszámoló csak összehasonlító statisztikai adatokat tartalmaz a 2009. november 30-ai állapotokhoz képest. 2010-ben jelentős mértékben haladtunk a történeti dokumentum tár feldolgozásában - bár leltározva nincsenek még - de összesen 1620 db birtokívről, levélről készült feldolgozó cédula, amelyek alapját képezik majd a leltárba vételnek. Itt kell megemlítenem, hogy az adattár számítógépes feldolgozásánál jelentkező 15 tétel több száz

oldal begépelését jelenti. A 2010-ben végzett feldolgozó munkák segítik elő az írásos anyagok digitális hozzáférhetőségét.

	2009.10.30.	2010.11.15.
<i>Gyűjteményanyag</i>		
Régészeti tárgy	12631	12631
Néprajz (tárgyi)	2585	2605
Ipartechnikai történet (tárgyi)	25	25
Történettudomány (dokumentumok)	2394	2394
Néprajz adattár	2212	2263
Üvegnegatív	17230	18317
Adattár számítógép. feldolg.	48	63
Videó és filmanyag (perc)	400	520
Hangfelvétel	620	120
Könyv	510	552
Folyóirat, újság	82	82
Állagvédelemben részesült műtárgyak	112	250
Fényképpel ellátott leírókarton (néprajzi)	2593	2613
Egyéb (szoftverrel nyilvántartott anyag)	1362	1382
Média (megjelenés)	29	32
<i>Rendezvények (száma/résztevők)</i>		
Tudományos	3/140	3/110
Előadások	10/425	10/440
<i>Múzeumi rendezvények</i>		
Ált.isk.	79/2380	81/1890
középisk.	6/165	3/62
Felsőoktatás	4/80	3/30
<i>Szabadidős</i>		
Pályázat, vetélkedők	3/120	3/110
Diáktáborok	7/212	6/183
civil	5/148	7/210
Múzeumbarátok Köre	12/430	12/480
Egyéb(kézm. napközi stb.)	28/240	31/220
Tárlatvezetés	67/448	65/325
Összesen kiállítások, rendezvények látogatói	4788 fő	4510 fő

Nyilvántartás minősége és szintje gyűjteménycsoportonként:

A régészeti anyag leltározása befejeződött, Sápiné Turcsányi Ildikó régész munkatárs fejezte be munkát, és rendezett egy csodálatos régészeti, állandó kiállítást „Ványai évezredek” címmel, melyhez kiállítás vezető is készült.

A levéltárat és térképtárat levéltáros dolgozta fel – kivételt képez az az állomány, amelyet 2002 után adományoztak a múzeumnak. A nagy értékű üvegnegatívok, az adattár és az egyéb gyűjtemény egységek feldolgozását folyamatosan végezzük. A néprajzi tárgyak állomány egysége bizonyul jelenleg a legkevésbé feldolgozottak - az eredeti Bereczki Imre gyűjtemény minden egyes darabja leltározva -, tekintettel arra, hogy ebből a gyűjteményi területről adományoznak a legtöbbet.

A gyűjteményegységeket leltárkönyvben vesszük számba, lehetőség szerint számítógéppel feldolgozva. A néprajzi anyag leltározásakor folyamatosan gépre is vesszük az adatokat, ill. a tárgyról készült képeket. Az üvegnegatívok leltározása folyamatos, több százzal rendelkezünk fényképpel, egy részét CD-lemezre mentettük. Az archív hanganyagot számítógép segítségével CD-lemezre írtuk.

Tűzvédelem: A szabályoknak megfelelő.

Restaurálás: Folyamatos. A már eddig kiállított tárgyi anyag tekintetében teljes.

Gyűjteményalakítás: Elsősorban adományok, ajándékok segítségével gyarapszik az állomány. Nagymértékben nő az adakozási kedv minden helytörténeti kiállítás után. Szűkös anyagi helyzetünk keretein belül fokozatosan vásárolunk is anyagot, elsősorban különleges, vagy a gyűjtőkörünkbe illő tárgyakat, írott vagy képi anyagot.

Kiállítások:

Állandó:

Bereczki Imre Emlékszoba
Sárréti pásztorok
Ványai évezredek - régészeti
Ősök emléke kísért - néprajzi

Állandó (külső helyszínen)

Dévaványa sporttörténete (sportöltöző kiállítóterme)

Időszaki:

Fotográfia és mágia (24 hét)
Dévaványa, az én városom (16 hét)
Lámpások (12 hét)
Élesdi magyarok és románok konyhája
„Az vitéz kurucnak...” - kuruc kori emlékek Dévaványán (12 hét)

Időszaki (külső helyszínen):

Körös-Sárrét Kistérségi kézművesek vándorkiállítása - Túzoktelep (12 hét)
(F)eltűnő hagyományok - Túzoktelep (46 hét)
200 éves a Szent Anna templom (6 hét)

Kiemelt rendezvények:

Bereczki Imre, a múzeumalapító - 1952-ben nyilvánították nemzeti érdekű gyűjteménnyé az általa és ványai lakosok által összegyűjtött anyagot - születésének évfordulója – február 11.

Múzeumkerti Est – Múzeumok Majálisa, vagy Múzeumok Éjszakája címmel meghirdetett országos rendezvényekhez, ill. a helyi programokhoz alkalmazkodva

Városnapi és/vagy az augusztus 20-ai rendezvényhez kapcsolódó kiállítások

Múzeumbarátok Köre újjáalakításának évfordulója (december eleje)

Táborok:

Évente rendezünk múzeumi gyermektábor a múzeum, a Múzeumbarátok, a Képviselő-testület támogatásával, valamint civilszervezetek, intézmények és vállalkozók segítségével.

2010-ben „...nem ettem én ma egyebet, csak egy köcsög aludttejet...” címmel rendeztük meg július 11-17. között a magyar-román együttműködési megállapodás szerint.

A múzeumi gyermektáboron kívül több városi és idelátogató gyermekcsoport, ill. gyermektábor vesz részt a múzeum programjain, munkálkodik a kézműves-műhelyben.

A Bereczki Imre Helytörténeti Gyűjteményben folyik Dévaványa Helytörténeti kiadványának szakmai, tartalmi koordinálása. Ezzel együtt segítséget és információt nyújtunk minden kutató, szakdolgozatot író és gyűjtőmunkát végző számára. 2009-ben a múzeum szerkesztette meg a Juliánus útikönyvek sorozatában kiadott Dévaványa ismertetőt. 2010-ben - pályázati pénzből sikerült új ismertetőt kiadnunk a múzeumról és civilszervezeteiről.

Munkánkat segítő civilszervezetek:

Múzeumbarátok Köre

Múzeumpártoló Kiemelkedően Közhasznú Közalapítvány

Dévaványa Felemelkedéséért Közalapítvány

DÉKE

Őszi Napfény Nyugdíjas Klub

TÉDE

Nagycsaládos Egyesület

Kapocs Egyesület

és még sokan mások, hiszen szoros a kapcsolatunk az egyéb helybéli, megyei és országos szervezetekkel, intézményekkel, ezek közül kiemelkedően jó a kapcsolatunk az Országos Honismereti Szövetséggel, a Karácsony János Békés Megyei Honismereti Egyesület titkársága a múzeumban működik, a környék városainak civilszervezeteivel (Körös-Sárrét Turizmusáért Egyesület, Tájházak Szövetsége Közkincs Kerekasztal, IBSENHÁZ, Pulszky Társaság - Kismúzeumok Tagozata stb.)

A Túzokrezervátum vendégházában ma is megtekinthető a (F)eltűnő hagyományok c. kiállítás és tevékenyen részt vettünk a kistérség kézműveseinek vándorkiállításának szervezésében, amelyet több hónapon keresztül szintén a Túzoktelep kiállítótermében tekinthettek meg az odalátogatók.

Kapcsolatok intézményekkel:

A Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága lát el bennünket közgyűjteményi információkkal, szakmai segítséget biztosít.

Békés megye múzeumai, helytörténeti gyűjteményei, tájházai

Nemzeti Múzeum, Néprajzi Múzeum, Hadtörténeti Múzeum, Déri Múzeum, Móra Ferenc Múzeum és még sokan mások

Békés Megye Levéltára és minden olyan levéltár, ahonnan információt kaphatunk: Országos Levéltár, Szolnok Megyei Levéltár, Egri Levéltár, Debreceni Levéltár és még sokan mások

Információ áramlása érdekében nagyon sok intézménnyel tartjuk a kapcsolatot, például a MTA, az egyházi püspökségek stb.

Kapcsolataink szerteágazóak, így együttműködési megállapodásaink vannak a helyi oktatási, közművelődési és más feladatot ellátó intézményekkel is aktívan együttműködünk. Bármikor számíthatunk a helyi vállalatok, vállalkozók segítségére - ezúton is kifejezem köszönetemet, hiszen az, hogy a múzeum fennáll, nekik is köszönhető.

A múzeum háttérintézménye a Dévaványai Múzeumbarátok Körének, a Múzeumpártoló Alapítványnak, 2009 decemberétől a Békés Megyei Karácsonyi János Honismereti Egyesületnek.

Személyi feltételek:

- 1 fő múzeumigazgató – etnográfus-muzeológus, magyar tanár és könyvtáros – egyetemi és főiskolai végzettség
 - 1 fő restaurátor – közművelődési felelős – múzeumpedagógus – egyetemi végzettség
 - 1 fő adminisztrátor, gazdasági ügyintéző és gyűjteménykezelő – befejezte a Szent István Egyetem Gazdasági Kar Gazdálkodási és Menedzsment Szakát - főiskolai végzettség
 - 1 fő üzemviteli alkalmazott, teremőr és takarító - alapfokú végzettség
- A munkakörök ellátásához szükséges végzettségeket az SZMSZ-ben rögzítve.

Az intézmény személyi feltétele 2005 óta nem változott, ugyanazokkal a munkatársakkal dolgozunk. A változás – és a gazdasági megszorítások annyiban érintették a múzeumot, hogy évek óta itt folyik a Dévaványai Hírlap - 2010 decemberében lett 20 esztendő az újság - szerkesztése, valamint a takarítónő munkaköréhez kellett sorolnunk a védőnői szolgálat és a vérvétel takarítását, valamint a Havancsák-ház felügyeletét is a múzeum látja el. Tevékenyen részt veszünk a város kulturális, és közéletében.

2010. évről szóló beszámolómban megköszönöm a Tisztelt Képviselő-testület minden tagjának, hogy biztosítja Dévaványa értékeit őrző intézményének működését, minden önkormányzati dolgozónak, akik segítették a múzeum munkáját - és legfőképpen minden Dévaványán élő vagy ványai elszármazottnak, akik tehetségükhöz mértén támogatják a Bereczki Imre Helytörténeti Gyűjteményt.

Tisztelettel kérem a Képviselő-testületet beszámolóim elfogadására!

Dévaványa, 2010. november 22.

Burainé Murányi Magdolna
múzeumigazgató